

Almanac de Interlingua

Numero 62 – Martio 2015

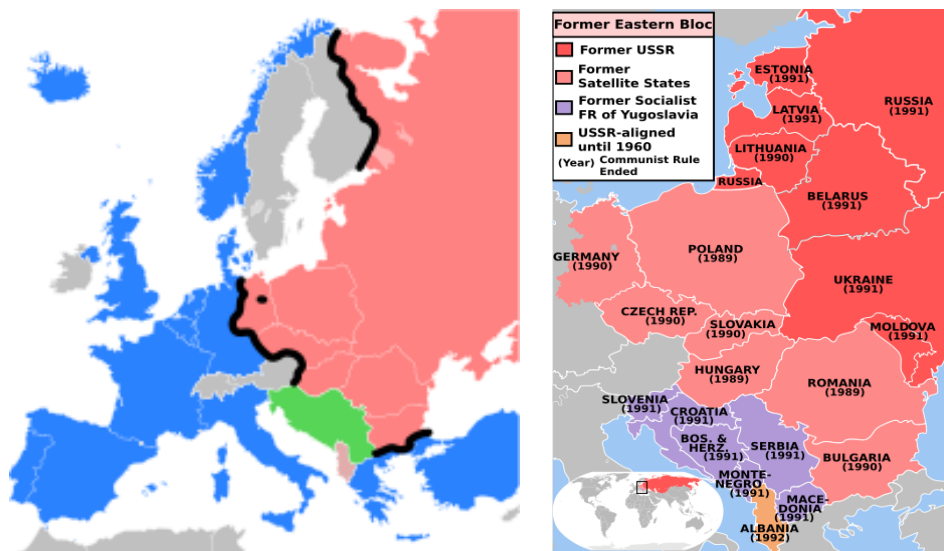
Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Marcha verso le est

Le conflicto ideologic que divide Europa habeva un frontiera clar al fin del Secunde Guerra Mundial. Poches esseva le pais non allignate al ideologias statounitese o sovietic. Le Cortina de Ferro se sentiva specialmente in Berlin, ubi ab 1961 un muro impediva le personas de cruciar de un al altere Germania – de un al altere “mundo”.

Le blocos occidental e oriental se organisava in duo pactos militar, le Organisation del Tractato del Atlantico Nord e le Pacto de Varsovia, e un cursa technologic constante los faceva timer se e respectar se mutualmente.

Le eventos que faceva collaber iste division comenciava con un demonstration del union laboral polonese Solidaritate e in sequentia percorreva altere pais esteuropee. In brevissime periodo Germania recipeva permission international pro reunificar se, le romenos fusilava lor presidente, le Union Sovietic concedeva independentia al quindece republicas que lo integrava, le alliantia tchecoslovac se disfaceva pacificamente e Yugoslavia immergeva in un guerra atroce. Le modello economic comunista decadeva, e assi le Guerra Frigide esseva finite.

Le linea nigre sur le mappa al sinistra designa le Cortina de Ferro, frontiera ideologic que mitteva al west membros del OTAN (in azur) e al est membros del Pacto de Varsovia (in color salmon). Poc pais conservava position independente, inter illos le communistas Yugoslavia (in verde) e Albania (in rosa). Le mappa al dextra monstra le pais que surgeva in le est europeee a partir de 1989.

Le maniera como iste historia se ha contate face creder que le Statos Unite vinceva e que le ideologia del Atlantico Nord cammina sin opposition verso le controllo

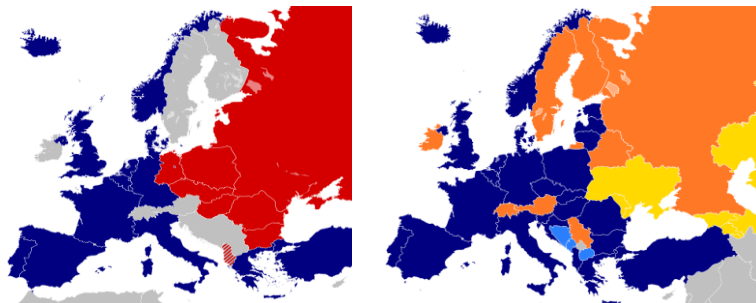
de tote le planeta. Del puncto de vista russe, totevia, le historia es altere. Directiones politic advocate per Mikhail Gorbatchev ab 1986 stimulava tote le mundo socialista a devenir plus democratic e aperte. Su programma de restructuration urgeva integrar le bloco al economia global, como ja faceva China tunc. Le leader sovietic decideva non intervenir in le revolutiones de 1989 e concordava con le reunification german – vermente, le Union Sovietic se habeva manifestate in favor de un Germania unite e neutral ja in 1952. Duo annos plus tarde, communistas extreme voleva deponer le, ma le presidente del republica sovietic Russia, Boris Yeltsin, impediva le colpo e acceptava le independentia del quattuordec altere republicas. Russia esseva a partir de tunc un pais soveran disposite a relationar se in modo minus militarisate con su vicinos.

Se inicia tunc le movimientos del bloco occidental. Ja in 1995, Austria e Finlandia es incluse al Union Europee, contrariante accordos de neutralitate firmate al fin del Secunde Guerra. In sequentia, le west inicia un marcha verso le ancian status satellite e le republicas baltic Estonia, Lettonia e Lituania. Le 1° maio 2004, octo pais del vetere sphaera sovietic es admisse al Union Europee. Tamben Bulgaria entra in 2007 e Croatia in 2013. Al initio de 2015, tote le tres republicas baltic ha le euro como moneta.

Simultaneamente, le OTAN inicia su plano de expansion sur ex-membros del dissolute Pacto de Varsovia. In 1996, Gorbatchev scribe in su *Memorias* que le west se comprometeva a non expande su zona operational verso le est, ma in 1997 le OTAN invita Polonia, Hungaria e le Republica Tchec, hodie membros plen del organisation, insimul con novem altere pais del est europe.

Ben que le cursa armamentista non ha ration de existir desde le extinction del Pacto de Varsovia, le Statos Unite ha negotiate desde 2002 le installation de un systema de missiles defensive in territorio polonese e tchec, sub franc opposition del presidentes russe Vladimir Putin e Dmitri Medvedev. Ben que Russia ha tolerate le avantio occidental sur ex-republicas yugoslave, satellite e baltic, su attitude deveniva plus aggressive a partir de quando on passava a visar tamben Ukraina e Georgia. Recentemente, deputatos russe se refereva al reunification german como un annexion territorial practicate per Germania Occidental con supporto del OTAN, anque si con annuentia de un illuse Gorbatchev. Secundo tal politicos, iste evento es in nulle senso distincte del annexion de Crimea, si non per le facto que le populo crimean esseva consultate in un plebiscito.

Al fin, le historia es un joco rhetoric. Cata latere ha su legitime rationes e non sparnia pecunia ni propaganda a fin de facer los prevaler in le preferentia soveran del populos que le superpotentias desira controlar.

Al sinistra: durante le Guerra Frigide, le OTAN (purpura) e le Pacto de Varsovia (rubio) compartiva le adhesion del pais europe. Al dextra: hodie, Russia se inquieta ante le continue approximation del OTAN a su territorio (le pais in azul es in tramite de ingresso, illos in jalne ha ambitiones de ingresso, e illos in orange es non-membros).

Carneval polemic in Rio

Accusate de facer prender e torturar oppositores arbitrariamente e reprehender con violentia protestos popular, le dictator equatoguinean Teodoro Obiang Nguema non pare le typo de leader que merita homages – a minus que ille proprie paga per illos.

Le paradas de carnaval in Rio de Janeiro offere non solmente un attractive spectaculo de colores, ma anque un aspecto cultural: cata *escola de samba* selige un thema e lo presenta al publico. Le “africanitate” de grande parte del population brasilian es un thema recurrente, ma propositiones ben diverse appare tamben tote le annos. Iste fabruario, le schola Portela commemorava le anniversario de 450 annos desde le foundation de Rio; Salgueiro celebrava le saporose culina del stato Minas Gerais; Imperatriz Leopoldinense rendeva homage al sudafricano Nelson Mandela; e Unidos da Tijuca monstrava le cultura suisse, includente in su parada horologios, nive artificial e chocolates que esseva lanceate al publico sur le stands.

Un aspecto minus belle del celebration *carioca* es le origine del pecunia que lo patrocina. Le ligamines del scholas – vermente clubs social – con le crimine organisate es ben cognite de totes e veni de multe decennios retro, ma le prestigio del evento ha convicte le autoritates de que il es melior non investigar iste latere obscur del brillante festa popular.

Iste anno, totevia, le incommode question deveniva plus evidente post que le schola Beija-Flor se eligeva champion del carnaval al presentar su homage a Guinea Equatorial, pais sub dictatura ante 35 annos e permanente accusation international de travalio infantil, traffico sexual e manco de libertate de pressa – ma que donava al schola valores inter 5 e 10 milliones de reales.

Teodoro Obiang Nguema es le presidente african ante plus tempo in posto e es famose per non respectar derectos human e expropriar ricchessas de su pais. Secundo le revista *Forbes*, Obiang es le octave leader le plus ric del mundo, con un fortuna de 600 milliones de dollars. Le scientista politic Maurício Santoro, assessor pro derectos human de Amnistia International, le defini como un stereotipo del dictatores african: accedeva al presidentia per colpo, usa violentia a fin de submitter le pais, reprime qualcunque typo de opposition e permette que su familia ostenta autos, immobiles e un stylo de vita luxuose in externo. Proprietates sue se trova in le Statos Unite, Francia e Brasil. In Rio, Obiang possede un appartamento luxuose, occupate per ille durante le carnevales.

Le organisation non-governamental Transparencia International classifica Guinea Equatorial inter le duodece pais le plus corrupte del mundo. In 2011, le Justitia statounitese voleva blocar un casa de 30 milliones de dollars in Los Angeles,

plus un jacto, un Ferrari e items collectionabile del cantor Michael Jackson, toto pertinente a Obiang, accusate de evasion fiscal e lavatura de pecunia obtenite in schemas de corruption con industrias petrolifere de su pais.

Le majoritate del 1,77 million de habitantes equatoguinean accede a un parte ben modeste del PNB de 33.700 dollars per capita. Le IDH del pais le plus ric de Africa es solmente 0,55 e su Indice Gini es 0,65. Desde 1996, quando le compania statunitense Mobil comenciava a extraher petroleo, le economia ha crescite absurdamente e isto ha servite a legitimar le permanentia de Obiang, malgrado le fraudes electoral que le permette reeliger se sempre.

Quasi le totalitate del population de Guinea Equatorial es bantu, le majoritate del ethnia fang, e parla espaniol como prime o secunde lingua. Le governmento officialisava anque le francese e le portugese a fin que le pais participa in organismos international franco- e lusophone. Guinea esseva colonia portugese (1471-1778) e espaniol (1778-1968), e ha un parve minoritate de francophonos native.

Le dirigentes de Beija-Flor non voleva confirmar le valor recepte, declarante que il se tracta de un “supporto cultural e artistic del governmento de Guinea Equatorial” in cambio de divulgation del populo, cultura e historia de iste pais. Ja le ambassator de Guinea Equatorial in Brasil, Benigno-Pedro Matute Tang, negava le patrocinio official. Secundo ille, “personas del medio cultural” donava valores parve, inter 50 e 100 euros; le governmento non sape qual es le valor total de iste donationes; e le summa divulgata per le pressa es excessive.

Photos del schola Beija-Flor durante le parada carnavalesc de 2015 in Rio. Le stylo musical *samba* surgeva al fin del 1920s, insimul con le tunc recente concepto de un identitate cultural afrobrasilian. Initialmente un curiositate folkloric pro appreciation del intellectuales, le scholas de samba agradava al societate e ganiava prominentia in le celebration del carnaval in Rio a partir del 1950s, quando anque le classe medie passava a participar del paradas popular. On organisava ligas de scholas e competitiones annual pro eliger le plus belle e animate, un modello que se copiava in São Paulo e mesmo in citates interioran. Desde le 1970s, le liga principal del carnaval de Rio attrahe annualmente milles de touristas al “Citate Meraviliose”.

Polysemia in Interlingua

Polysemia es le possibilitate que un mesme parola ha multiple sensos.

In alcun casos, le polysemia se debe a un coincidentia sonor: in portugese, *manga* designa tanto le partes de un vestimento que accomoda le bracios (manica) como un fructo dulce ben commun in Brasil (mango). Iste duo parolas ha nulle relation etymologic: le prime descende del latino, le altere del malayo.

Sovente, tamen, parolas polysemic proveni de un sol radice cuje senso original se expandeva per association o transposition de ideas. Assi, on appella *bracio* al parte de un sofa ubi on usualmente appoia le bracios, e *pedes* al pecias que supporta un tabula o un sede. Un *romance* se appellava assi perque esseva composite in un lingua neolatin, ma le themas amorse esseva tanto constante in obras de iste genero que hodie on associa le parola plus immediatamente a un caso de amor. Le dominios technic se appropria de parolas, dante a illos sensos specific: un *essayo* es un tentativa, e anque un texto in que on argumenta sur un puncto de vista, essayante de convincer su lectores. Inventores de linguas logic o philosophic se ha preoccupate de eliminar le polysemia. In Esperanto mesmo, on verifica iste desiro: *pordo* (porta) e *planedo* (planeta) es deformationes con intention de evitar un accumulation de sensos pro *porto* (porto) e *planeto* (parve plano). Interlinguistas a ocasiones ha proposit forms inequivoc como *lettera* (missiva, in contrasto con le litteras del alphabeto) e *Makedonia* (le pais ex-yugoslave, in contrasto con le region historic Macedonia). Essente un phenomeno linguistic natural, tamen, il es plus coerente admitter le polysemia in linguas que intende parer natural. Ecce alcun exemplos in Interlingua:

littera

- a) scripto remisse a un receptor per posta o per un portator: *Heri io recipeva un littera de mi nipote.*
- b) cata signo graphic que integra un alphabeto: *Le alphabeto grec ha vinti-quattro litteras e le russe, trenta-tres.*

moneta

- a) pecia metallic, generalmente circular, usate como pecunia: *Durante le camminata io incontrava un moneta de 50 centesimos sur le trottoir.*
- b) le unitate pecuniari circulante in un territorio: *Le euro es le moneta in vinti-cinque pais.*

digito

- a) cata un del prolongamentos terminal in le membros del animales: *Canes ha solmente quatro digitos in cata pata posterior, ma cinque digitos in le anteriores.*
- b) cata signo graphic que compone un numero: *Su salario annual es un cifra de sex digitos.*

penna

- a) cata un del estructuras que revesti le corpore de un ave, typicamente constitute de un axe con barbas: *Le papagais ha pennas verde.*
- b) utensile continente tinta o substantia simile, usate pro scriber o designar: *Presta me tu penna un instante, per favor.*

critica

- a) iudicio objective sur un obra artistic: *Su articulo recipeva criticas favorabile.*
- b) iudicio negative sur un action: *Su parentes faceva criticas dur a su conducta.*

oriental

- a) referente al direction geographic est: *Le Republica Oriental de Uruguay recipeva iste nomine per su localisation al est del Fluvio del Plata.*
- b) referente al cultura del pais situat in le region asiatic denominate Extreme Oriente: *On ha aperte un restaurante oriental presso a mi travalio.*